

Praeities dulkes nuo puslapių nupūtus

(XVII-XIX a. Medicinos mokslo darbai)

Kaip kadaise pasakė romėnų dramaturgas, mąstytojas Terencijus (190-159 pr. Kr.) *Habent sua fata libelli*. Kiekviena knygelė tarsi turi savo atskirą gyvenimą, kuris ne visada priklauso nuo jos šeimininko. Taip pat nutiko ir su knygelėmis, atsidūrusiomis mūsų fakultete. Vienos jų buvo išleistos Vilniuje, kitos pačių autorių atvežtos iš užsienio, dalį knygų iš įvairių užsienio universitetų surinko fakulteto profesoriai. Tačiau viena lieka aišku - visos knygelės rado savo vietą ten, kur jos reikalingos, ten kur iš jų kas nors norėjo mokytis.

Seniausias darbas šiandien saugomas Medicinos fakulteto muziejuje priklauso dar XVII a.. Tai garsaus belgų anatomo, chirurgo P. Verheyen (1648-1711) 1699 m. leidimo „*Corporis humani anatomia*“. Už šį darbą 1696 m. P. Verheyen paskirtas Leidenio universiteto profesoriumi. Prie šio veikalo gimimo galėjo prisidėti ir paties P. Verheyen gyvenimo istorija. 1675 m. jam buvo amputuota koja, kurią mokslininkas liepė išsaugoti ir visą likusį gyvenimą tyrinėjo. Kaip vėliau rašė savo darbuose jis tarsi jautė „fantominę koją“. Kai ta vieta kur turėjo būti jo koja patirdavo karštį, mechaninius pažeidimus jam esą skaudėdavo. Savo amputuotos kojos visą likusį gyvenimą nelaidojo ir dėl įsitikinimų – manė, jog ją palaidojus greitai esą miršias ir pats kojos šeimininkas.

Kalbant apie kitus Medicinos istorijai svarbius darbus mūsų žvilgsnį jau turėtume perkelti net du šimtmečius priekį - tai XIX amžius. To meto Medicinos mokslo aktualijos jau buvo gerokai pakitusios. Gamtos mokslai vis labiau atsiskyrė nuo teologijos dogmų, metafizikos. Anatomijos, chirurgijos, terapijos pažanga, pirmosios naujo tipo ligoninės, naujos medicinos mokslo doktrinos, pretenduojančios į modernaus medicinos mokslo teorijas, patologinės anatomijos pradmenys, netgi pirmieji statistiniai metodai medicinoje (!) - tokiam kontekste turėtume matyti kitas mūsų muziejuje saugomas knygas. Daugelis jų skirtos chirurgijai, terapijai, ginekologijai. 1810 m. buvo išleistas C. M. Andree veikalas „*Neuester Zustand der vorzüglichern Spitäler und Armenanstalten in Einigen Hauptorten des In und*

Auslandes“ apie Špitolių ir vargšų prieglaudų organizavimą. Du dešimtmečiai skiria medikų J. Capuron ir A. Velpeau veikalus, tačiau jungia juos bendra tema - ginekologija. Kalbant apie A. Velpeau (1795–1867) reikėtų paminėti, kad būtent šiam mokslininkui priklauso ir jo vardu pavadinta galūnių tvarstymo technika. Pasaulinio mąsto vokiečių anatomas, fiziologas ir antropologas J. F. Blumenbach (1752 –1840) pagarsėjo savo lyginamosios anatomijos, antropologijos darbais, vienais pirmųjų skirtingų žmonių rasių tyrimais, frenologijos idėjomis. Muziejaus fonduose šiandien išlikęs jo darbas „Handbuch der vergleichenden Anatomie“(1815).

Tarp šių knygų randame ir žymių Imperatoriškojo Vilniaus universiteto, Vilniaus chirurgijos akademijos profesorių darbų. Vienas jų - J. Frank (1771-1842). Šio mokslininko indėlis į Imperatoriškojo Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto raidą didžiulis - 1805 m. buvo sukurta Vilniaus Medicinos draugija, vėliau Motinystės, Vakcinacijos institutai. To meto Vilniaus aktualijas gerai nušviečia J. Frank jau gerai žinomi „Atsiminimai apie Vilnių“, o štai savo kaip mokslininko meistriškumą profesorius pademonstruoja daugiatomiam veikale „Praxeos medicae universae praecepta“ (1818-1827). Ne mažiau svarbus ir M. Mianowski darbas „Nauka sztuki położniczey dla niewiast“ (1818;1825). Tai didaktinio pobūdžio darbas būsimoms jaunosioms, motinoms. Jau vėlesniam Imperatoriškosios Vilniaus Medicinos chirurgijos akademijos laikotarpiui priklauso bendrosios patologijos ir terapijos profesoriaus A. Abicht (1793-1860) veikalas „Therapiae Generalis“.